

együttélés folyamánya. Kardos T. viszont azt fejti ki nagy szaktudással és bőséges adatokkal, hogy „Horvátország és a tengerpart kulturális jelentősége“-t már a legrégebb időkben is mennyire felismerte a magyarság, s hogy ez a kultúrák érintkező pontjában fekvő ország már a legrégebb időkben „a magyar birodalomnak kapujául szolgált a világtörténelem útvonalára a Földközi-tengerre és európai műveltségünk tüzhelyére, Itáliára.“ A horvátok és dalmátok viszont „a maguk erejét hozzáadták a magyar műveltséghez.“

VÁNDOR GYULA

Petőfi-kultusz Olaszországban
(*La fortuna di Petőfi in Italia.*)
Giovanni Cifalino tanulmánya.
(Különlenyomat a „Corvina“ 1942 évf. 2. számából, Franklin-kiadás, Budapest, 1942.)

Ez az érdekes kis füzet nagy szeretettel és lelkiismeretességgel összeállított áttekintést nyújt arról az irodalmi kultuszról, mely Petőfi legendás alakját Olaszországban már műveinek első fordítása után (Helfy, Milano, 1859) körülvette. Műveit, mint tudjuk, több mint 30 nyelvre fordították le, de a vele foglalkozó tanulmányok és a fordítások nagy száma alapján Németország után Itáliában volt a legnagyobb irodalma, s volt időszak (1880—90), amikor ő volt a legismertebb idegen költő olasz földön. Benne az európai zsarnokság ellen küzdő és életét feláldozó szabadsághős és nemes hazafi eszményképét ünnepezték, aki mint a legnagyobb magyar lírikus egyúttal a hasonló célokért küzdő Itália lelkes barátja volt. Az első olasz fordító, aki Petőfit eredetiben olvasta, E. Teza volt, a pisai egyetem sanscrit tudósa, aki

elsősorban is a versek szellemét igyekezett visszaadni. A Petőfi-kultusz legnagyobb ösztönzését akkor nyerte, mikor 1877-ben Meltzl Hugó Kolozsváron megindította „Összehasonlító irodalomtörténeti lapok“ c. úttörő folyóiratát, melynek igen sok külföldi és olasz munkatársa volt. Köztük találjuk az egyik leglelkesebb Petőfi-rajongót, Giuseppe Cassone-t, aki munkásságának legnagyobb részét a magyar költő ismertetésének szentelte. Sok kiváló Petőfi-fordítás után legutoljára, 1940-ben egy érdekes életrajz jelent meg róla Marassovich tollából. Cifalino értékes összefoglalása végén különböző Petőfi-fordításokat is közöl.

VÁNDOR GYULA

Szeged városfejlesztési terve.
Összeállította és sajtó alá rendezte dr. Pálffy Budinszky Endre főmérnök. 1942. 110 old.

A városfejlesztés gondolata olyan régi, mint amilyen régi maga a város. Minden része gyakorlati: az élethez, a város multjához, jelenéhez és jövőjéhez tapad s ugyanakkor esztétikai is, mert a jó és szép várost akarja. Ilyenformán a városfejlesztés tudománya sok ezer esztendőre tekinthet vissza. Csak a mult század végén torpant meg és indult bizonytalan utakon bizonytalan jövő felé. Talán a barokk kor szelleme zavarta meg a nagy gondolkodókat: nem tudták a város jövő fejlődésének útját helyesen kijelölni. A város a funkciós problémák százait vetette fel s ugyanekkor a városfejlesztő lehunyta szemét és városesztétikai problémákon tűnődött. Az élet sietett, a város nőtt, úgy, ahogy a várospolitikai — akkor egyének érdeke — épen akarta. Ez a szembekötődsi minden fej-

lődő városnak rengeteg kárt okozott. Szeged is egy eszményi, a nagyközönség szerint „rögeszményi“ elképzeléshez ragaszkodott. S e gondolat jegyében sikerült Szeged egyrészen az emeletes parasztházak, másutt pedig az udvari felszerépületek sivár és városiatlan tömegét kiépíteni.

A hibákat mindig az új nemzedék veszi észre. A városrendezők új nemzedéke rájött, hogy a barokk szemlélet a városoknak szinte jóvá nem tehető károkat okoz. Rájött arra is, hogy a városfejlesztés nem esztétikai, hanem városélettani probléma, melynek törvényeit meg kell keresni. Kereste tehát a rendezés és fejlesztés, a település és közlekedés törvényszerűségeit. E nyugtalan új városrendező nemzedék két legértékesebb munkása épen Szeged városi mérnöki hivatalában töprengett a magyar városok sivár jelenén és nehéz jövőjén. Egészen bizonyos, hogy ez a nemzedék segítette elő és érlelte meg az 1937. évi VI. törvénycikket, mely arra kényszeríti a városokat, hogy egységes szemlélet és törvényes akarat alapján jelöljék ki jövő fejlődésük útját.

Tíz esztendeje foglalkozik dr. Pálffy Budinszky Endre Szeged városfejlesztési problémáival. Közben szakirodalmi munkáiban bemutatta és alkalmazta a városfejlesztés tudományos elveit. Így könyve tulajdonképen összefoglalása tíz esztendő komoly elméleti és kutató munkának. A tanulmány — terv, vagy program — értékét emeli az is, hogy minden fejezetben összefoglalja az alapul szolgáló tudományos elveket és bemutatja szegedi alkalmazásukat. Ép ezért alkalmas arra, hogy bármelyik városi mérnök belőle

megtanulhassa azt is, ami a magyar városrendezési törvényben a törvény szükszavúsága miatt nem lehet benn. Bemutatja a város multját, ismerteti adottságait, társadalmi rétegződéseit, településeit, a város kapcsolatait a szomszédos községekkel és Szeged sajátos tanyatelepüléseit. Rámutat közlekedési, árvédelmi, belvízvédelmi, csatornázási és vízellátási problémáira és nagy vonásokban a városesztétikai kérdéseket is taglalja. Végül bemutatja, mit végzett el Szeged városa a városfejlesztési program szolgáltatában és mik a további tennivalók.

Elkészült a városfejlesztési terv alapja, a 80 statisztikai táblázatban összefoglalt adatgyűjtő munka, a város lakóépületeinek morfológiai felvétele, Szeged és a vele szomszédos Kiskundorozsma, Tápé, Szőreg, Ujgyála, Szentmihálytelek területfelhasználási térképe s a városias kialakításra szánt terület meghatározása a várható telekszám-gyarapodás alapján. Végül elkészült az építési övezeti és a forgalmi úthálózati terv. Legutoljára említjük, hogy az Iparügyi Minisztérium hozzájárult az eszményi színvonal leszállításához s ezzel olyan vitát zárt le, mely évtizedeken keresztül volt meddő és kárhozatos.

Pálffy Budinszky Endre ismeri a nemzetközi szakirodalmat, de gondos kézzel gyűjti és értékesíti a magyar szakirodalmat is. Ha Szeged városfejlesztési tervének szövegében apró betűvel nyomták volna a szegedi vonatkozású részeket, mindenki előtt nyilvánvaló lenne, hogy e terv a szakirodalom sűrített, pontosan mérlegelt kivonata: S ebben rejlik a mű legnagyobb jelentősége.

TÓTH JÁNOS